

Stockholms kommun
kcskola@stockholm.se

2018-11-29
Dnr 400-2017:7324

Rektor vid Midsommarkransens gymnasium
17675502 Anders Fajersson
anders.fajersson@stockholm.se

Beslut

efter tematisk kvalitetsgranskning av gymnasieskolans
demokratiuppdrag vid Midsommarkransens gymnasium
17675502 i Stockholms kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av gymnasieskolans demokratiuppdrag. Syftet är att granska i vilken utsträckning gymnasieskolans demokratiarbete ger eleverna de förmågor som de behöver för att kunna verka som aktiva ansvarstagande medborgare. Granskningen fokuserar särskilt på det klassrumsnära arbetet med demokratiska förmågor som sker inom ramen för undervisningen i Samhällskunskap 1a1/1b.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i Samhällskunskap 1a1/1b eleverna de förmågor som de behöver för att kunna verka som aktiva ansvarstagande medborgare?
 - a. I vilken utsträckning ges eleverna möjlighet till samtal, diskussion och argumentation i syfte att stimulera förståelse och värna demokratiska förhållningssätt?
 - b. I vilken utsträckning övas eleverna i demokratiska beslutsprocesser?
2. I vilken utsträckning arbetar rektor och lärare för att ge alla elever goda förutsättningar att utveckla demokratiska förmågor inom undervisningen i Samhällskunskap 1a1/1b?
3. I vilken utsträckning arbetar rektor och lärare för att möta pojkar och flickors olika förutsättningar kopplade till demokratiska förmågor inom undervisningen i Samhällskunskap 1a1/1b?

Granskningen genomförs i 24 skolenheter, som utifrån program och region, slumpvis valts ut. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. I urvalet har hänsyn tagits till studieförberedande program och yrkesprogram samt en spridning inom tre av myndighetens regionindelningar (Göteborg, Stockholm och Umeå). Midsommarkransens gymnasium 17675502, med Stockholms kommun som huvudman ingår i denna granskning. Vid skolan har samhällsvetenskapsprogrammet valts ut som exempel på hur undervisningen genomförs.

Skolinspektionen besökte Midsommarkransens gymnasium 17675502 den 18-20 september 2018. Besöket genomfördes av utredarna Magnus Ledman och Ann-Sofie Svensson. Intervjuer med rektorn, den undervisande läraren i Samhällskunskap 1b vid samhällsvetenskapsprogrammet med inriktning beteendevetenskap och elever vid programmet samt lektionsobservationer har genomförts.

Vid skolenheten bedrivs undervisning inom följande program: samhällsvetenskapligt program med inriktning beteendevetenskap, barn- och fritidsprogrammet, handelsprogrammet samt yrkesintroduktion med inriktning barn och fritidsprogrammet och handels och administrationsprogrammet. På skolenheten går 354 elever vid tidpunkten för granskningen.

Enheten är organiserad i arbetslag och enheten består av 30 lärare. 3 lärare vid enheten undervisar i samhällskunskap. Samtliga dessa är legitimerade och behöriga att undervisa i ämnet samhällskunskap.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionens bedömning

Midsommarkransens gymnasium 17675502, i Stockholms kommun har ett väl fungerande arbete för att ge eleverna en undervisning som ger möjlighet att utveckla de förmågor som behövs för att verka som ansvarstagande demokratiska medborgare. Eleverna får i hög utsträckning möjlighet att samtala, diskutera och argumentera med varandra under ordnade former. Läraren presenterar olika värderingar, uppfattningar och problemställningar för eleverna, så att de ges möjlighet att utveckla en förståelse för såväl olika som andras perspektiv. Läraren ger även utrymme för kontroversiella frågor och klargör vårt samhälles demokratiska värderingar samt bedriver en undervisning som stimulerar eleverna att omfatta ett demokratiskt förhållningssätt. Läraren bedriver vidare en undervisning som utvecklar elevernas praktiska förmåga att delta i demokratiska beslutsprocesser samtidigt som undervisningen bedrivs i demokratiska arbetsformer.

Skolinspektionen bedömer vidare att rektorn i hög utsträckning skapar goda förutsättningar för demokratiuppdraget genom att exempelvis i sitt beslutsfattande beakta faktorer som kan påverka elevernas förutsättningar att utveckla demokratiska förmågor. Rektorn tar strategiska beslut som rör kompetensutveckling, ansvarsfördelning, samverkan med andra aktörer, principer för uppföljning och utvärdering av uppdraget. Läraren känner till och beaktar elevernas behov, förkunskaper och förutsättningar vid såväl planerandet som genomförandet av undervisningen.

Bedömning av fråga 1a: I vilken utsträckning ges eleverna möjlighet till samtal, diskussion och argumentation i syfte att stimulera förståelse och värna demokratiska förhållningssätt?

Skolinspektionen bedömer att eleverna i hög utsträckning ges möjlighet att samtala, diskutera och argumentera med varandra under ordnade former. Läraren ser även till att i hög utsträckning presentera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar så att eleverna utvecklar förståelse för såväl olika som andras perspektiv. Läraren ger i hög utsträckning utrymme för kontroversiella frågor i undervisningen samt klargör vårt samhälles demokratiska värderingar och bedriver en undervisning som stimulerar eleverna att omfatta ett demokratiskt förhållningssätt.

Skolinspektionens intervjuer och observationer visar att eleverna ges möjlighet att samtala, diskutera och argumentera med varandra under ordnade former. I dessa diskussioner ges det utrymme för att olika argument och skilda synsätt kan ställas mot varandra. Såväl lärare som elever uppger i intervjuer att det råder en ömsesidig respekt mellan parterna i diskussionerna där man lyssnar på varandras argument.

Detta bekräftas av de observationer som Skolinspektionen genomförde i samband med verksamhetsbesöket. Vid en lektion får eleverna en uppgift med rubriken "Vad är mest demokratiskt" som går ut på att de i grupper ska diskutera en text som beskriver en ö med fem personer och ett bananträd. Eleverna ska i grupp komma överens om vad som är mest demokratiskt utifrån två alternativ, ett där bananerna delas lika men där censur ska vara

tillåtet och ett där det råder yttrandefrihet men bananerna fördelas på ett sätt som gör att en av personerna får fler bananer än övriga på ön. Eleverna arbetar först i grupper och får sedan redovisa gruppens ställningstagande i helklass, varvid en engagerad diskussion och argumentation tar vid i helklass. Observationerna visar att det råder ett tillåtande diskussionsklimat i klassrummet. Lärare och elever uppger i intervjuer att det i början av terminen inte förekommit så många diskussioner i klassrummet, men allteftersom terminen gått har såväl spontana diskussioner som diskussioner under ordnade former blivit flera.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att läraren presenterar olika värderingar, uppfattningar och problemställningar i syfte att eleverna ska utveckla förståelse för såväl olika som andras perspektiv. Läraren uppger att hen har gått igenom grundvärderingar för det politiska blocken, internationalistiskt kontra nationalistiskt samt olika perspektiv på klimatfrågor globalt. Eleverna uppger exempelvis att när de samarbetar och diskuterar med varandra så utvecklar de sin förståelse för andras perspektiv. Ett exempel som eleverna ger var när läraren presenterade hur höger vänster-skalan i svensk politik fungerar och var partierna står i olika sakfrågor samt konsekvenserna av dessa för bildandet av regering. Eleverna uppger att de genom diskussioner i klassrummet ges möjlighet att formulera sig och lyssna på andras åsikter och perspektiv. Eleverna berättar att de genom att diskutera även utvecklat sina kunskaper om hur politik fungerar, hur riksdagen fungerar och vad partierna står för och därmed också sitt politiska självförtroende. Som framgår ovan så presenterar läraren även problemställningar och analyserar konsekvenserna av dessa tillsammans med eleverna, samt diskuterar konflikter som kan uppstå mellan olika demokratiska värden tillsammans med eleverna.

Vid intervjuer med elever och läraren framkommer att det finns utrymme för diskussion av frågor som kan upplevas som kontroversiella i klassrummet. Läraren uppger dock att hen inte känner eleverna tillräckligt väl ännu för att kunna ge en heltäckande bild av vilka frågor som skulle kunna vara kontroversiella i den aktuella klassen men uppger att könsidentitet och förintelsen kontra andra folkmord är kontroversiella frågor. Flickorna uppger i intervju att migration och invandring är frågor som är kontroversiella i klassrummen. Pojkarna uppger att politik skatter och hur mycket staten ska styra som exempel på frågor som väcker engagemang och upplevas som kontroversiella i klassrummet. Eleverna berättar att nästkommande moment ska handla om juridik och att de bedömer att det kommer det att bli livliga diskussioner på lektionerna utifrån de uppfattningar som finns i klassen. Eleverna uppger att de uttrycker sina åsikter i klassrummet också när de skiljer sig från klasskamraternas. Under en av de observerade lektionerna genomfördes en gruppdiskussion på temat konflikten mellan grundläggande demokratiska rättigheter och tillgången på livsmedel. Under den efterföljande helklassdiskussionen uppstod en intensiv diskussion mellan eleverna där det tydligt framkom att frågan väckte starka känslor och spänningar i klassen.

Det framgår av observationer och intervjuer att läraren klargör samhällets demokratiska värderingar och bedriver en undervisningen som stimulerar eleverna att omfatta ett demokratiskt förhållningssätt. Läraren uppger att hen tydliggör för eleverna vikten av att ha respekt för alla och allas åsikter, lyssna på varandra men också ta ställning själv samt att bilda sig en egen uppfattning och att det är viktiga delar av ett demokratiskt förhållningssätt i undervisningen. Läraren berättar i intervju att hen, samband med att kontroversiella ska frågor diskuteras, sätter upp regler för diskussionen och tydliggör för eleverna att de ska

respektera varandra. Läraren uppger att hen går in ganska snabbt om diskussionen går överstyr och betonar att man ska respektera varandras åsikter. Läraren berättar vidare att diskussioner kring frågor som engagerar eleverna är viktiga för att utveckla deras tänkande.

Eleverna berättar vid intervjuer att de blir rättvist behandlade av läraren. Eleverna berättar vidare att läraren ofta påminner alla elever att det finns möjlighet att söka upp henne utanför lektionstid om det är något som de inte förstår. Alla elever uppger att de vågar och kan be om hjälp i klassrummet. Eleverna uppger vidare att de upplever att läraren strävar efter att fördela talutrymmet rättvist i klassrummet.

Bedömning av fråga 1b: I vilken utsträckning övas eleverna i demokratiska beslutsprocesser?

Skolinspektionen bedömer att eleverna i hög utsträckning får en undervisning som utvecklar deras praktiska förmåga att delta i demokratiska beslutsprocesser, såväl när det kommer till att bereda ett förslag, som genom att praktiskt öva sig i olika mötesformer, röstningsförfaranden och majoritetsprinciper samt analysera konsekvenserna av dessa. Skolinspektionen bedömer även att eleverna får en undervisning som i hög utsträckning bedrivs i demokratiska arbetsformer, särskilt genom att eleverna ges inflytande över hur undervisningen ska genomföras.

Skolinspektionens intervjuer och observationer visar att eleverna får öva sig i olika demokratiska beslutsprocesser. Lärare och elever ger exempel på en demokratidag på Stockholms universitet där eleverna och läraren deltog tillsammans med elever och lärare från andra gymnasieskolor i Stockholms kommun. Där delades eleverna in i grupper med elever från andra skolor och fick olika problem presenterade för sig, som de skulle diskutera och bereda förslag till lösningar på. Exempel på frågor som diskuterades var "barn får för lite fritid", "Hur media påverkar politiken" och huruvida staten ska betala för könsbyte. Eleverna uppger att de presenterade olika perspektiv och argumenterade för förslag till beslut, vilket enligt dessa bidrog till att de i vissa fall ändrade sina ursprungliga ståndpunkter i olika frågor. Demokratidagen på Stockholms universitet innehöll också föreläsningar av forskare på temat demokrati, ett pass med Sveriges kulturminister och en teaterföreställning med budskapet varför det är viktigt att rösta. Eleverna berättar att de fick olika perspektiv på att rösta eller inte rösta. Elever, lärare och rektorn anger också att skolvalet är ett exempel på när eleverna får öva sig praktiskt på att rösta. Skolvalet föregicks av ett besök i valstugor där eleverna i grupper på förhand diskuterat och förberett frågor till de politiska representanterna. Eleverna redovisade sedan svaren på frågorna på samhällskunskapslektionen. I planeringen av kursen finns också ett studiebesök på Sveriges riksdag inbokat där eleverna i praktiken kommer att få ta del av riksdagens arbete från förslag till lag och öva sig i de demokratiska beslutsprocesserna riksdagsnivå i Sverige.

Av intervjuer och observationer framkommer att undervisningen bedrivs i demokratiska arbetsformer. Läraren uppger att eleverna får inflytande över planering av undervisningens form och innehåll vid kursstart samt att eleverna är delaktiga i val av examinationsformer. Läraren uppger att eleverna vid kursstarten fick lämna in lappar där de skrivit ned vad de tycker är roligt med samhällskunskap, hur de ville arbeta och hur de ville examineras. Detta bekräftas i intervju med såväl flickor som pojkar. Eleverna uppger att de fick skriva lappar om vad de tycker är intressant i kursen och hur de vill arbeta och examineras. Eleverna uppger vidare att de därefter fick en återkoppling av läraren och att planeringen anpassades

utifrån deras åsikter och önskemål. Eleverna uppger de i intervju i tillräcklig grad deltar i undervisningens utformning. Rektorn bekräftar i intervju och i den skriftliga dokumentationen de ovan beskrivna formerna för elevinflytande som en del av ett systematiskt arbete med elevinflytande på skolan.

Bedömning av fråga 2 och 3: I vilken utsträckning arbetar rektor och lärare för att ge alla elever goda förutsättningar att utveckla demokratiska förmågor, samt för att möta pojkars och flickors olika förutsättningar kopplade till demokratiska förmågor inom undervisningen i Samhällskunskap 1a/1b?

Skolinspektionen bedömer att rektorn och lärarna i hög utsträckning samverkar inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet för att skapa goda förutsättningar så att alla elever, oavsett kön och andra bakgrundsfaktorer, kan utveckla demokratiska förmågor. Rektorn och läraren både planerar och följer upp demokratiuppdraget samt analyserar arbetet inför beslut om utvecklingsåtgärder. Vid uppföljningen och analysen uppmärksammas bland annat elevernas upplevelse av det demokratiska förhållningssättet i undervisningen. Rektorn skapar även i hög utsträckning goda förutsättningar för demokratiuppdraget genom att i sitt beslutfattande ta hänsyn till faktorer som kan påverka elevernas lärande utifrån deras behov och förutsättningar. Läraren förmedlar i hög utsträckning höga förväntningar i undervisningen på eleverna, oavsett kön eller bakgrund.

Skolinspektionens intervjuer och skriftligt underlag från skolan visar att rektorn och läraren planerar, följer upp och analyserar demokratiuppdraget genom skolövergripande enkäter och medarbetarsamtal så att alla elever ges möjlighet att utveckla demokratiska förmågor. Skolan tar genom uppföljningen i form av årliga enkäter reda på hur eleverna upplever undervisning, trygghet, demokrati och sin möjlighet till delaktighet och påverkan. Dessa resultat analyseras sedan av skolan och ligger till grund för planering av undervisningen, beslutande om utvecklingsinsatser och kompetensutveckling kopplade till demokratiuppdraget.

Av intervju med rektorn framgår att denne skapar goda förutsättningar för demokratiuppdraget, vilket sker både i kursen och i skolan som helhet. Rektorn uppger att dialogen med läraren om gymnasieskolans demokrati uppdrag sker bland annat i medarbetarsamtal, där även en uppdragsdialog sker. Då diskuterar rektorn och lärare exempelvis vad som ligger i lärarens tjänstefördelning. Rektorn tar därefter beslut om lämpliga resurser som utgår från elevernas behov och strategiska beslut exempelvis för kompetensutveckling. Rektorn berättar vidare att skolan inom ramen för gymnasieskolans demokrati uppdrag deltar i ett källkritiksprojekt. Rektorn ser satsningen på projektet som en del av skolans arbete med demokratiuppdraget, då syftet med projektet är hur man ska förhålla sig till mottagare och avsändare.

Av intervju med läraren framkommer att läraren känner till och beaktar olika elevers, tillika pojkars och flickors, behov vid planeringen av undervisningen. Läraren uppger att hen exempelvis kan veta att det finns elever med olika religioner och då tar hen hänsyn till det i planeringen. Samma sak gäller för kön genom att planera former för undervisningen så att alla elever oavsett kön ges utrymme att uttrycka sig och att olika perspektiv ska komma fram. Enligt läraren är syftet att alla elever ska få samma möjligheter för att uttrycka sig samt att olika perspektiv ska komma fram i undervisningen utifrån elevernas bakgrund och behov.

Av intervju med läraren, eleverna och genomförda observationer framkommer att läraren känner till och beaktar olika elevers, tillika pojkars och flickors, behov vid genomförandet av

undervisningen. I observationer framgår att läraren ägnar särskild kraft åt elever med sämre förkunskaper och förutsättningar genom att läraren frågar eleverna om de förstått uppgifter och presentationer och om hur de uppfattar lektionens genomförande. Läraren uppmanar också eleverna att fråga om de inte förstår och ger utrymme för detta under lektionen vilket ett antal elever tar tillfälle att göra vid de observerade lektionerna.

Vid observationerna framkommer exempel på när läraren förmedlar höga förväntningar i undervisningen oavsett elevernas bakgrund och kön. Läraren fördelar exempelvis ordet och gör gruppindelningar med syftet att alla elever ska få talutrymme. Dock tar vissa av pojkarna en större del av talutrymmet vid de observerade lektionerna. Läraren berättar i intervju att hen arbetar aktivt med att i högre grad inkludera de mer tysta eleverna i diskussioner, oavsett kön. Vidare uppger läraren att hen planerar formerna för exempelvis diskussioner i mindre grupper för att eleverna ska känna sig trygga i att diskutera. Detta oavsett om det är pojkar eller flickor som är tysta. Vid de observerade lektionerna har läraren i förväg konstruerat elevgrupper som inte överensstämde med hur de var placerade under undervisning i helklass. Där framkom det tydligt att majoriteten av eleverna aktivt deltog i diskussionerna.

Uppföljning

Sammanfattningsvis har Skolinspektionens granskning inte visat annat än att det granskade området fungerar väl. Därmed avslutas kvalitetsgranskningen.

På Skolinspektionens vägnar

Joakim Blomberg
Enhetschef

Magnus Ledman
Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

www.skolinspektionen.se/demokrati

Bilaga: Författningsstöd

Rättslig reglering mm

Ett av gymnasieskolans viktiga uppdrag är att förmedla och förankra respekt för de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Utbildningen ska därför utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna såsom människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet och solidaritet mellan människor. I utbildningen ska hänsyn tas till elevernas olika behov. Eleverna ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen syftar också till att främja elevernas allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. (Skollagen 2010:800: 1 kap. 4-5 §§). Gymnasieskolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Eleverna ska också ges kunskaper och förutsättningar för att kunna delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv (Skolverket 2011: 11f). Läroplanen slår fast att det inte är tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värden – undervisningen måste också bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet (Skolverket 2011: 6).

Utbildningen i gymnasieskolan ska vara likvärdig och samtidigt anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter (Skolverket 2011:6).

Skollagens krav på systematiskt kvalitetsarbete innebär att huvudmän och skolenheter systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla utbildningen. Verksamhetens resultat behöver dessutom följas upp, analyseras och bedömas i förhållande till vad vetenskap och beprövad erfarenhet lyfter fram som betydelsefullt i genomförandet. Även vid planering och prioritering av utvecklingsinsatser är det viktigt att ta hänsyn till aktuell forskning. (Skolverket 2012:11). I en rad studier är sambanden mellan individfaktorer som social bakgrund, kön och etnicitet och utbildningsresultat väl belagda. Detta gäller framför allt hur olika aspekter av elevernas sociala bakgrund (föräldrarnas utbildningsnivå, kulturella kapital, etc) påverkar deras skolresultat. Även i den internationella forskningen är socioekonomisk status (familjens inkomst, yrke och utbildning) kopplat till elevernas resultat (Skolverket 2009:31).

Av skollagen framgår att rektorn ska leda och samordna det pedagogiska arbetet och ha ett särskilt ansvar för att utbildningen utvecklas. Rektorn ska också besluta om sin enhets inre organisation och fatta sådana beslut som det av skollagen och andra författningar framgår att rektorn ska fatta. Det handlar bland annat om ansvaret för den övergripande organisationen av det pedagogiska arbetet och skolans kontakter med arbetslivet och det omgivande samhället (Skolverket 2013a:5). Det är viktigt att rektorn följer upp hur arbetssätt och metoder i undervisningen påverkar elevers lärande och utveckling. Utgångspunkten är de nationella mål och de områden som man har beslutat att fokusera i utvecklingsarbetet. Rektorn bör se till att verksamheten genomförs utifrån den gjorda planeringen (Skolverket 2012:28f).

I läroplanen betonas förståelse och medmänsklighet och att främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Alla som verkar i skolan ska alltid hävda de grundläggande värden som anges i skollag och läroplan och klart ta avstånd från det som strider däremot. Samtidigt ska skolan sträva efter saklighet och allsidighet och vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram (Skolverket 2011: 5f). Här finns en spänning mellan att å ena sidan stimulera elevers åsiktsyttrande samtidigt som eleverna ska påverkas att omfatta vissa värden. Centralt blir här de riktlinjer som läroplanen anger för lärarnas ansvar där läraren ska klargöra det svenska samhällets grundläggande demokratiska värden och de mänskliga rättigheterna och tillsammans med eleverna diskutera konflikter som kan uppstå mellan dessa värden och rättigheter och faktiska händelser. Lärarna ska därtill öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av detta (Skolverket 2011: 12).

Sammanfattningsvis kan skolans demokratiska uppdrag utifrån läroplanens inledande kapitel kopplas till tre olika aspekter – *grundläggande demokratiska värderingar* (ex. jämställdhet och solidaritet), *medborgerliga förmågor* (ex. kritisk reflektion, kommunikation, konflikthantering och demokratiskt beslutsfattande) och *teoretiska kunskaper om politik och samhälle* (Skolverket 2011, Ekman & Pilo 2012), varav denna granskning fokuserar på förmågorna. Annorlunda uttryckt består skolans demokratiska uppdrag i att dels förmedla kunskaper om samhället och demokratin på system- och institutionsnivå, och dels färdigheter i att tillämpa ett demokratiskt förhållningssätt för att kunna delta i samhällslivet (Långström & Virta 2016: 35 och 57).

Skolans demokratiuppdrag är ett övergripande arbete som ska genomsyra hela skolans verksamhet och ingår i flera ämnen (Skolverket 2013: 5; Långström & Virta 35). Samtidigt har samhällskunskapsämnet i flera hänseenden en särställning när det gäller att förmedla och förankra dessa demokratiska kunskaper och färdigheter (Skolverket 2010: 44, Ekman & Pilo 2012: 59; Långström & Virta 2016: 23 och 35). Ämnesplanen anger att undervisningen i samhällskunskap i gymnasieskolan syftar till att ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna. Dessutom ska undervisningen bidra till att skapa förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Fokus ligger på såväl förmedling av teoretiska kunskaper om demokratiska förhållningssätt och mänskliga rättigheter som utveckling av förmågor kopplade till att analysera samhällsfrågor och uttrycka sina kunskaper och uppfattningar (Skolverket 2011: 143ff). Samhällskunskapsämnet utgör således en central del skolans i demokratiska uppdrag (Långström & Virta 2016: 23).

Mot denna bakgrund avgränsas granskningen av gymnasieskolans demokratiuppdrag mot just hur detta uppdrag förvaltas och gestaltas inom ämnet Samhällskunskap. För att möjliggöra jämförelser mellan yrkes- och högskoleförberedande program riktas granskningen specifikt mot den gymnasiegemensamma kursen Samhällskunskap 1a1/1b.

Referenser

- Ekman, Joakim & Pilo, Lina (2012) *Skolan, demokratin och de unga medborgarna*. Stockholm: Liber.
- Långström, Sture & Virta, Arja (2016) *Samhällskunskapsdidaktik. Utbildning i demokrati och samhällsvetenskapligt tänkande*, 2:a uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket (2009) *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer*.

Skolverket (2010) *Morgondagens medborgare*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2011) *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2012) *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2013) *Förskolans och skolans värdegrund*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2013a) *Juridisk vägledning. Mer om ...Förskolechefen och rektorn*. Stockholm: Skolverket.